

САЛЯМОН-МІХЄЄВА
Катерина Дмитрівна
mihsha2006@ukr.net

УДК 657.05:336.221

**ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА
АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА**

к.е.н., доцент кафедри,
Університет державної
фіскальної служби України

**PROBLEMS AND DEVELOPMENTS OF ACCOUNTING, AUDIT AND
ANALYSIS OF FINANCIAL RESULTS OF THE BUSINESS OF THE
ENTERPRISE**

SALIAMON-MIKHIEIEVA Kateryna Dmytrivna – PhD in Economics, Associate professor of department, University of the State Fiscal Service of Ukraine

У статті розглянуто актуальні проблеми формування фінансових результатів в сучасних умовах господарювання. Узагальнено наукові підходи до визначення економічної сутності фінансових результатів діяльності підприємств. Визначено основні проблеми обліку, аналізу та аудиту в сучасних умовах господарювання. Ідентифіковано головні перешкоди у проведенні аудиту фінансових результатів підприємства. Надано пропозиції стосовно покращення та підвищення ефективності обліку фінансових результатів. Розглянуто особливості аудиту фінансових результатів діяльності підприємства, визначено проблеми у здійсненні аналізу та наведено шляхи його удосконалення в сучасних умовах.

* * *

The main objective of each economic entity's activity is to obtain profit, therefore, one of the most difficult and most responsible types of audit is the verification of financial results and the assessment of the financial position of the entity. The importance of these processes leads to the search for directions for improvement and research of problem issues of the organization and methods of accounting and audit of financial results of activities taking into account the requirements of national, international standards and modern advances in information technology. All this makes the topic of research relevant

The article deals with the actuarial problems of the formation of financial results in the general conditions of the state domination. It is the financial result that is most controversial and vulnerable to distortions and fraudulent actions. Therefore, in order to determine the financial strategy of a business entity development, it is important to find the indicated problems in a timely manner and to quickly solve them by carrying out a qualitative audit. Also, the article generalizes the scientific approaches to the definition of the economic substance of financial results of enterprises. Approaches to the classification of financial results with different characteristics are considered, controversial moments are determined at the legislative level.

The article states that an important component of the audit of financial statements is the financial analysis of the reporting, which allows to assess the financial sustainability and solvency of the enterprise, in particular, to calculate the coefficients and indicators of liquidity and financial activity. The basic problems of analysis and audit in the general conditions of state domination are determined. The main obstacles in the audit of financial results of the enterprise were identified. New offers for promotion and increase of efficiency of accounting of financial results. The peculiarities of audit of financial results of activity of the enterprise are considered, problems are solved in the implementation of the analysis and the ways of its improvement in the general conditions are outlined.

The article suggests ways of ensuring transparency of the process of financial results of enterprises, which will facilitate the prompt acceptance of substantive decision-making in the process of activity of the subjects of state governance.

Ключові слова: фінансові результати діяльності підприємства, бухгалтерський облік, Звіт про фінансові результати, Звіт про сукупний дохід, економічний аналіз фінансових результатів, аудиторська перевірка фінансових результатів підприємства

Keywords: financial results of the activities of the company, accounting records, financial statements, income statement, economic analysis of financial results, audit of financial results of the enterprise

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сучасні процеси розвитку економіки визначають необхідність розширення інформаційної бази для забезпечення процесу управління підприємницькою діяльністю. Оскільки фінансові результати підприємства є узагальнюючим показником, який характеризує ефективність діяльності суб'єкта господарювання і відображає всі аспекти його діяльності, необхідно більш сумлінно та кваліфіковано підходити до формування його складових частин, детально аналізувати фактори впливу, досліджувати динаміку, тенденції, резерви, які впливають на ефективність діяльності суб'єктів господарювання. Важливість цих процесів спонукає до пошуку напрямів удосконалення та дослідження проблемних питань організації та методики

обліку та аудиту фінансових результатів діяльності з врахуванням вимог національних, міжнародних стандартів та сучасних досягнень інформаційних технологій.

Ступінь наукового визначення проблеми

Значний внесок у вивчення теорії, організації та методології обліку і аудиту формування фінансових результатів діяльності підприємств зробили провідні вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти, зокрема: М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валуєв, Ю.А. Василенко, Г.Л. Вознюк, М.Я. Дем'яненко, К. Друрі, Р. Ентоні, В.П. Завгородній, М.В. Кужельний, А.М. Кузьмінський, Ю.А. Кузьмінський, В.Г. Лінник, Є.В. Мних, В.Ф. Палій, О.А. Петрик, М.С. Пушкар, Дж. Ріс, В.С. Рудницький, В.Я. Савченко, В.В. Сопко, М.Г. Чумаченко,

А.Д. Шеремет. Втім, чимало організаційних питань залишаються ще недостатньо вирішеними, які потребують продовження наукових досліджень та обґрунтування напрямів їх вдосконалення.

МЕТОЮ ДОСЛІДЖЕННЯ є наукове обґрунтування сутності економічної дефініції «фінансовий результат», виявлення проблем та розв'язання окремих теоретичних і практичних питань стосовно організації й методики обліку та аудиту формування фінансових результатів на підприємства.

Для досягнення поставленої мети необхідно: узагальнити наукові підходи до визначення економічної сутності фінансових результатів діяльності підприємств; розглянути актуальні проблеми обліку фінансових результатів у сучасних умовах господарювання; визначити перешкоди у проведенні аудиту фінансових результатів підприємства; довести корисність інформації за результатами аудиту та надати рекомендації стосовно напрямів удосконалення організації й техніки збору й обробки інформації.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для досягнення поставлених завдань було використано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Теоретико-методичною основою дослідження був діалектичний метод, на основі якого досліджено процес формування фінансових результатів діяльності підприємств. Методи теоретичного узагальнення та порівняння були задіяні при розкритті сутності економічних категорій. Дослідження теоретико-методичних аспектів обліку доходів підприємства проведено із застосуванням методів індукції, дедукції та порівняння. За допомогою аналізу та синтезу були визначені проблемні питання та розроблені рекомендації

стосовно вдосконалення проведення аудиторської перевірки фінансових результатів підприємства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Основною ціллю діяльності кожного господарюючого суб'єкта є одержання та збільшення прибутку, тому одним із найскладніших та найбільш відповідальних видів аудиторської перевірки є перевірка фінансових результатів та оцінка реального фінансового стану діяльності суб'єкта господарювання. Складність і відповідальність пояснюється тим, що саме даний вид перевірки становить найвищий ступінь аудиторського ризику. Саме показник фінансового результату є найбільш суперечливим та вразливим до перекручувань та вчинення шахрайських дій. Тому, для визначення фінансової стратегії розвитку суб'єкта господарської діяльності важливо вчасно знаходити зазначені проблеми та швидко їх усунути, шляхом проведення якісного аудиту [10].

Набувають актуальності також питання економічної природи фінансових результатів діяльності підприємства, дослідження теоретичних і практичних аспектів визнання їх в обліку та звітності. Тому, одним з досить важливих аспектів організації аналітичного обліку фінансових результатів на підприємстві є їх обґрунтована класифікація.

Підходи до класифікації фінансових результатів за різними ознаками містять суперечливі моменти, навіть на законодавчому рівні, так, наприклад, у 2013 р. втратив чинність П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати» [4], в якому визначались основні види фінансових результатів, а у новому стандарті запропоновано інший перелік показників, який досить сильно відрізняється від того, який застосовувався (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняння переліку показників фінансового результату, які використовуються у нормативних документах

П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати» (втратив чинність) [4]	НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [5]
Валовий прибуток	Валовий прибуток
Прибуток від операційної діяльності	Фінансовий результат від операційної діяльності;
Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	Фінансовий результат до оподаткування;
Прибуток від звичайної діяльності	Прибуток від припинення діяльності після оподаткування;
Чистий прибуток	Чистий фінансовий результат;
	Інший сукупний дохід до оподаткування;
	Інший сукупний дохід після оподаткування;
	Сукупний дохід

Нормативною документацією не визначається сутності поняття «сукупний дохід», а тільки наведений алгоритм його розрахунку. Також, відповідно до НП(С)БО 1, який не передбачає відображення надзвичайних фінансових результатів з Плану рахунків виключено рахунки, які були призначені для обліку таких результатів, але не запропоновано відповідних прийомів для відображення надзвичайних витрат і доходів у разі їх виникнення.

З метою покращення та підвищення ефективності обліку фінансових результатів доцільним вважаємо: закріпити на законодавчому рівні сутність такого поняття, як «фінансові результати», уточнити перелік показників, які характеризують фінансові результати підприємства, розробити спеціальні регістри – аналі-

тичні відомості про фінансові результати для узагальнення облікової інформації з метою задоволення інформаційних потреб різних користувачів.

Аудит починається із загального огляду форм звітності. Головним завданням аудиту фінансових результатів є: виявлення і визначення впливу різних факторів на величину прибутку; оцінка динаміки показників; виявлення внутрішньогосподарських резервів збільшення прибутковості і підвищення рентабельності; визначення шляхів і напрямків раціонального використання фінансових ресурсів підприємства. Для виконання поставлених завдань важливо перевірити, що при складанні Звіту про фінансові результати підприємство виконало основні вимоги до річних звітів. Потрібно впевнитись, що всі операції зареєстровані і

представлені належним чином, відповідають реальності, занесені в правильний період і у відповідний рахунок.

Серед основних напрямів аудиту порядку формування фінансових результатів діяльності важливо виділяти наступні: визначення зовнішніх обставин, під тиском яких не відображаються реальні результати фінансово-господарської діяльності; вивчення особистих мотивів, які спонукають посадових осіб впливати на достовірність інформації, що наводиться у фінансовій звітності; виявлення причин та мотивацій, які сприяють приховуванню фактів недостовірного відображення інформації про фінансові результати у звітності підприємства; виявлення способів приховування фактів про невідповідність реальних даних з фінансових результатів, наведених у звітності підприємства; визначення заходів, які можуть сприяти достовірному відображенню результатів фінансово-господарської діяльності у фінансовій звітності [8].

Серед проблем аудиту фінансових результатів науковці виділяють та конкретизують наступні елементи: нестабільність законодавчої бази; формальний підхід до здійснення аудиту фінансової звітності; намагання стандартизації фінансової звітності у відповідності до міжнародних стандартів; використання шаблонних методів при здійсненні аудиту об'єкта перевірки; незрозумілість для керівництва підприємства необхідності проведення аудиту; недостатній рівень розуміння аудитором діяльності підприємства [2].

Важливою складовою аудиту фінансової звітності є фінансовий аналіз звітності, який дозволяє дати оцінку фінансової сталості й платоспроможності підприємства, зокрема розрахувати коефіцієнти і показники ліквідності й фінансової активності. Згідно даних попередніх досліджень, самі аудиторі констатували, що в процесі своєї професійної діяльності застосовують економічний аналіз: 22 % щоразу при проведенні аудиторських перевірок, 26 % – виключно за наявності конкретного замовлення клієнта, а більше 50 % – за потребою, на власний розсуд. Але у зв'язку з нестабільністю національної валюти, в умовах постійної зміни інформації багато фінансово-економічних показників, розрахованих на певний час, повністю втрачають свою актуальність для аудиту.

На сьогоднішній день у більшості власників, менеджерів та державних службовців відсутнє комплексне бачення переваг здійснення максимально повного та об'єктивного аналізу фінансового стану, що у значній мірі визначає негативні тенденції стосовно покращення фінансових показників діяльності, а також низьких кредитних позицій національних компаній на ринку капіталу, негативного інвестиційного клімату загалом.

З метою подолання зазначених проблем необхідно: стабілізувати та привести до міжнародних норм фінансове і податкове законодавство; проводити декілька разів на рік оцінку найважливіших показників фінансового стану підприємства; удосконалювати інформаційно-методичне забезпечення аналізу фінансового стану; адаптувати іноземні методики аналізу до соціально-економічних умов та практики суб'єктів національного господарства; продовжувати наукові пошуки покращення аналізу фінансового стану з метою

формування підвищення рівня кваліфікації тощо.

Отже, запропоновані заходи сприятимуть зменшенню аудиторського ризику перевірки фінансових результатів підприємства; підвищенню ефективності роботи аудитора; чіткому формулюванню проблем, які мають місце в обліку; дадуть можливість прийняти обґрунтований та неупереджений висновок стосовно показників фінансово-господарської діяльності суб'єкта перевірки.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи вище зазначене можна стверджувати, що основними проблемами обліку, аудиту та аналізу фінансових результатів діяльності є: відсутність на законодавчому рівні сутності такого поняття, як «фінансові результати»; проблема повноти та своєчасності відображення в бухгалтерському обліку витрат і доходів; висока ризиковість аудиторської перевірки фінансових результатів; відсутність своєчасної та об'єктивної оцінки фінансового стану підприємств у сучасних умовах.

У сукупності надані рекомендації становлять основу для пошуку більш ґрунтовних напрямів оптимізації вирішення проблем здійснення обліку, аудиту та комплексного аналізу фінансового стану вітчизняних підприємств. Запропоновані шляхи дають можливість забезпечити прозорість процесу формування фінансових результатів підприємств, який сприятиме своєчасному прийняттю обґрунтованих управлінських рішень у процесі діяльності суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел

1. Білик М.Д., Бабіч В.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління фінансовими результатами діяльності підприємств: *Бізнес Інформ*, 2015. № 4. С. 205-213.
2. Дідик Д.Д. Аудит фінансових результатів діяльності підприємства: *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції „Розвиток соціально-економічних систем в геоелектронному просторі: теорія, методологія, організація обліку та оподаткування“*, 11-12 травня 2017 року. Т.: ФООП Паляниця В.А., 2017. С. 77-78.
3. Задніпровський О.Г. *Методика формування управлінської звітності за сегментами діяльності: проблеми і можливості*. Глобальні та національні проблеми економіки. Миколаїв: Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, 2015. Вип. 6. С. 993-998. URL: <http://global-national.in.ua/archive/5-2015/202.pdf>
4. Ковбасюк О.Л. *Вдосконалення управління аудитором бухгалтерської (фінансової) звітності: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.10*. 16 с.
5. *Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73*. URL: <http://www.rada.gov.ua>
6. Пишина Є. *Особливості аудиту внутрішнього контролю та шляхи його вдосконалення в Україні.: Тераудит*. 2008. № 10. С. 14-17.
7. Ползова В.М. *Сучасні підходи до оцінки фінансового стану підприємства*. Вісник Хмельницького національного університету. 2010, № 5. Т. 2. URL: www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchnu_ekon/2010.../078-083.pdf
8. Savchenko A., Saliamon-Mikhieieva K., Holynska M. *Analysis And Audit of Key Economic Indicators Of Economic Entities (A Case Study of The Dairy Industry): Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. Vol. 4. № 3. pp. 271-275.

References

1. Bilyk M.D., Babich V.V. *Accounting and non-logical*

maintenance of financial results management of enterprises: Business Informs, 2015. № 4. pp. 205-213. (in Ukrainian).

2. Didyk D.D. *Audit of financial results of the enterprise: Materials of the international scientific and practical conference "Development of socio-economic systems in the geo-economic space: theory, methodology, accounting and taxation" (May 11-12, 2017)*. Ternopil: FOP Palyanytsya V.A., 2017. pp. 77-78. (in Ukrainian).

3. Zadniprovs'kyi O.H. *Methodology for forming supervisory reporting by segments of activities: problems and opportunities. Global and national problems of the economics*. Mykolaiv: Mykolaiv National University after V.O. Sukhomlynskyi, 2015. Issue 6. pp. 993-998. URL: <http://global-national.in.ua/archive/5-2015/202.pdf> (in Ukrainian).

4. Kovbasiuk O.L. *Improvement of management by auditing buhgaltser'naja (financial) reporting: aftoref. diss. ... Candidate of Economic Sciences: 08.06.10*. 16 p. (in Ukrainian).

5. *The national position (standart) of the accounting № 1*

"Environmental Requirements for Financial Reporting": approved by Decree of the Ministry of Finances of Ukraine from 07.02.2013 № 73. URL: <http://www.rada.gov.ua> (in Ukrainian).

6. Pyshnaya Ye. *Features of the audit of internal control and ways to improve it in Ukraine: Teraudit*. 2008. No. 10. pp. 14-17. (in Ukrainian).

7. Polzova V.M. *Appropriate approaches to assessing the financial position of the enterprise. Herald of Khmelnytskyi National University*. 2010. № 5. Vol. 2. URL: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchnu_ekon/2010.../078-083.pdf (in Ukrainian).

8. Savchenko A., Saliamon-Mikhieieva K., Holynska M. *Analysis And Audit of Key Economic Indicators Of Economic Entities (A Case Study of The Dairi Industry): Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. Vol. 4. № 3. pp. 271-275.